

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl. 1/2, an
3 fl. 1/2, an 1 fl. 30 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., 1/2,
an 9 frcs., 1/2, an
1 frcs. 30 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericească-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blas.

Anul VI.

Blas 4 Iuliu 1896.

Numărul 27.

Răsbóiele Domnului.

În restimpul scurt, de când s'a publicat instrucția, ce a dat-o Roma episcopatului catolic din Ungaria, cercurile politice și presa liberală din Ungaria stau sub impresiunea acestei instrucții.

Unii se fac foc și pară de mânie, de ce se amestecă Roma în afacerile interne ale Ungariei, ba merg deja așa de departe, cât strigă, că e de lipsă a se introduce în Ungaria din nou placetul regesc.

Alții vor să fie mai înțelepți: ei susțin lucrul vrednic de ris, că instrucția cardinalul Verga a dat-o publicității fără de scirea și invoirea Sfinției Sale, și că însuși Sfinția Sa desapróbă publicarea ei ca neoportună. Ca și cum așa ceva ar fi cu puțință în Roma.

Noi în instrucția asta vedem și trebuie să vedem aprobarea luptei politice, ce s'a inaugurat în Ungaria cu scopul de a restitui acestui regat caracterul creștinesc. Asta ne-o spune introducerea, cu care se începe instrucția. În dată la început se laudă intrinseca ce se „până acum s'au luptat cu bărbăție“, apoi regretază, că „nu puțin se feresc de ostentă și se înfrică de luptă“, ér mai apoi se provocă clerul „a se osti răsbóiele Domnului cu armele dreptății“.

Și ținta acestei lupte? Ea pôte fi numai neatîrnarea bisericii lui Christos de la puterea de stat cea păgână din Ungaria.

Principiul de neatîrnare a bisericii lui Christos de la puterea statului a fost dovedit în vedul lumii în dată la începutul acestei biserici într'un chip așa de limpede prin istoria celor dintâi vécuri ale erei creștine, cât ni-se pare, că nimeni n'ar mai avé lipsă, să se mai dovedescă, că acestei biserici conform voinței Întemeiatorului ei îi compete neatîrnarea aceea. Când săborul din Ierusalim a denegat pe sama predicărilor Apostolilor placetul său, atunci s. Petru a respins cu bărbăție înfricată acest placet cu nisce cuvinte, cu cari părea, că va să-și bată joc de săbor: „Trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult de cât pe ómeni.“ Ca și cum le-ar fi zis: „Ce ne privește pe noi placetul vostru? Voi sinteți numai ómeni, și noué în lucruri, cari privesc pe Dumnezeu și cauza lui, nici o auctoritate ómenescă nu are să ne dea porunci ori opreliști.“ Și istoria persecutărilor sângeroase din cele din-

tâiu trei vécuri ale bisericii, óre n'a fost ea o repețire continuă a aceluși protest apostolesc, carea aú scris-o creștinii cu sângele său propriu? În restimp de trei vécuri statul păgân n'incetat a dat creștinilor porunci și opreliști, și creștinii mai bucurosi și-aú jertfit viața, de cât să asculte de poruncile și opreliștile acelea.

Iubirea învăpăiată a libertății e una din virtuțile adevératului creștin, și el libertatea acesta o înțelege în rîndul cel dintâiu despre libertatea convicției religioase. Nimeni să nu i-se mestece cu forță în afacerea acestei convicții. Ér convicția religioasă a catolicului e catolică, și de aceea în afaceri cari ating convicția lui cea religioasă, el se înțelege numai cu biserica catolică și cu nimeni altul, țină-se afacerile acelea de sfera privată ori de cea socială ori de cea bisericească ori de cea națională ori chiar și de cea a statului. Tot de una și între ori ce împrejurări stă pentru el neclintit principiul: „Trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult de cât pe ómeni.“

Aibă și alții aceeași libertate. Cel ce nu stă pe același teren religios cu noi, acela vađa, cum se va puté împăca cu conștiința sa și cu mintea sa. Dorințele noastre îl însoțesc, ca să afle calea, ce duce la adevér. Dar la aceea, ca să siluésca convingerea religioasă a cui va, nu ținem de îndreptățit pe nimeni.

Și biserica catolică din Ungaria se vede astăzi espusă unei atări siluirii. Statul deja de multă vreme nu mai e creștin. El și-a perdut caracterul creștin în momentul, în care a vedit tendența pe a face biserica lui Christos, să-i fie atîrnătoare. Biserica lui Christos e purtătórea și vestitórea principiilor creștine, și nu acel stat e creștin, care va să stăpânescă preste biserica, ci creștin e statul, care în hotărîrile și acțiunile sale se lasă a fi stăpânit de principiile creștine. Biserica nu va să stăpânescă preste stat, ci vestesce principiile creștine, și în principiile acestea cércă și află statul creștin motivele pe sama acțiunilor sale.

Acésta astăzi în Ungaria nu mai e așa. Vedem, cum astăzi cei de la putere în Ungaria sint conduși de principii, cari numai creștine nu sint. Nu vom să zicem, că factorul cel mai înalt în statul nostru nu ar fi stăpânit de intenția cea mai bună; dar vedem, cum se validitéză în fruntea țerii grupuri

de interese, cari urmărind țintele sale nesocotesc și batjocoresc cu necruțarea cea mai liberală convicția religioasă a poporului creștin.

Tendențele acestea domnesc în Ungaria acum aprópe de trei decenii. Încetul pe încetul aú progresat, și pentru ca nu cum va să li-se nască împotrivire din partea bisericii catolice, cei de la putere n'au încetat a măguli pe bisericiani. A trebuit să vină preste Ungaria dróea de legi anticreștine în frunte cu legea despre căsătoria civilă, pentru ca biserica catolică din Ungaria să se trezescă din somnul artificial, în care aú adâncit-o liberalii. Éra aceștia vedénd, că mișcarea, ce s'a pornit între catolici, amenință a se face elementară, vor acum să părăsescă manauarea discretă de până acum a puterii de stat față cu biserica catolică și să pornescă un șir de dispoziții, cari vor să reproducă în Ungaria fie iertatul Kulturkampf din Germania.

În Ungaria până acum episcopii catolici încă nu aú fost aruncați în temniță, parochiile încă nu s'au făcut orfane prin espulsarea preoților, pe cum s'a întimplat acésta între anii 1870 și 1880 în Germania. Dar dispozițiile legii despre iudicatura curiei în afaceri electorale și silințele guvernului de a reuși, să pótă regula după placul său cestiunea congruei preoților catolici, dovedesc, că biserica catolică, de cum va nu va renunța la lupta pentru revisuirea legilor bisericesci-politice, se află în préjma Kulturkampfului. Și biserica catolică nu va renunța, nu va puté renunța la lupta aceea.

E deci ușor de priceput, că instrucția dată din Roma episcopatului catolic din Ungaria a sosit chiar în timpul cel mai oportun pentru cei de la putere.

De rost și din carte. „Tel. Rom.“ în nrul său din 27 Iuniu despre instrucția, ce a primit-o din Roma episcopatul catolic al Ungariei, scrie de rost ast fel:

„Tóte dispozițiunile sint de mare interes bisericesc și școlar considerând referințele din patria noastră și denotă mult starea decădută, în care se află puternica biserică rom. cat. din Ungaria, și totuși șeful suprem din Roma al acestei biserici umblă după proseliți în sinul celor alalte biserici creștine, ca și când nu ar mai fi încă atâtea milioane de păgâni, cari încă n'au vedut lumina lui Christos, care luminéază tuturor.“

Ér în nrul său din 30 Iuniu scrie apoi din carte:

„În statul nostru se plămădesce o luptă între biserică și stat, care începe a lua forme tot mai concrete din ambe părțile.

„În fruntea bisericilor stă biserica cea mai puternică din statul nostru, biserica romano-catolică, care începe a se organiza și a da semne, că este preparată spre a intra în lupta crâncenă.

„Lupta acésta o a provocat curentul bolnăvicios din statul nostru, curentul de magiarizare și curentul anticreștin, care s'a inaugurat cu legile bisericesci despre căsătoria civilă, matriculele de stat, libera exercitare a religiei, respective neconfesionalismul și recepțiunea confesiunii israelite.

„Curentul de magiarizare și acest complex de legi anticreștine au împins bisericile la o legitimă apărare comună. —

„De aci se eplică instrucțiunea pentru arhiepiscopii, episcopii și cei alaltii ordinari ai regatului Ungariei, care s'a trimis în zilele aceste de către congregațiunea pentru afacerile și obiectele de deliberare ale episcopilor și regularilor.

„Instrucțiunea acésta esmisă pentru catolici s'a publicat în presa din patria noastră, și ea a scos din minți pe presa jidană liberală, care privește în acea instrucțiune un semn de apărare a bisericii. Ziarele necreștine declară acea instrucțiune de luptă a bisericii contra statului.

„Mai ales punctul IX din acea instrucțiune, unde se vorbește de limba, în care să se facă catechizarea elevilor în școlile statului, și cum să se predice la înțeleșul poporului, acel punct am voit noi, să-l ilustrăm prin experiențele noastre.

„Atacurile contra religiei, contra vieții bisericesci, contra tainelor, atacurile aceste vor aduna bisericile creștine episcopale la o apărare comună, la apărarea instituțiilor bisericesci, cari s'au dat nouă prin Isus Christos și prin bărbaiții bisericesci, cari s'au păstrat cu sfințenie aproape 2000 de ani, și cari acum sînt atacate de curentul magiar-jidan, inamic bisericii lui Christos.

„Când vom fi toți pentru unul și unul pentru toți, nici porțile iadului nu vor pute răzbi asupra noastră.“

Așa e, numai cât nu „asupra noastră“, ci asupra unicei bisericii adevărate a lui Christos, asupra bisericii zidite pe s. Petru. Ce a și zis Mântuitorul la Mt. 16, 18? „Asupra noastră“ „nici porțile iadului nu vor pute răzbi“ numai în cazul, dacă și noi ne ținem de biserica zidită pe s. Petru. Când vom ajunge o dată, să o înțelegem acésta toți Români?

Papa pentru Italiani. — Am înregistrat și noi la timpul său, că Sfinția Sa Leo XIII, care se bucură de vață foarte mare și înaintea eterodoxilor, a trimis la regele Menelic al Abisinieii o deputațiune rugându-l, să dea captivilor italieni libertatea. Foile liberale italiene își băteau joc de încercarea Papei și epistola adresată regelui Menelic o numiau „sentimentală“. Pe cum aflăm în o corespondență din Roma a ziarului „Alkotmány“, rugarea îndreptată de capul creștinismului către regele Menelic a fost încoronată de succes. Menelic, care a înfrânt armele italiene și a denegat regelui și guvernului italian dimiterea captivilor, s'a plecat înaintea auctorității și puterii morale a Papei și a dat libertatea la cei 2000 de Italiani prinși. Rentorcerea lor la Neapol se va amâna cât va timp, de ore ce ei au fost

supuși la lucruri grele și așa sînt desecați, și Menelic voește a-i restaura mai întâi și apoi a-i trimite în patria lor. Menelic nu va să predea pe captivi auctorităților italiene, ci ori consulului rusesc ori celui francez.

Poporul italian este mulțamitor Papei pentru iubirea de neam dovedită prin eliberarea fiilor săi, pe când francmasonii sînt consternați pentru succesul Papei. Ei ar fi mai voit, să peră în robie două mil de fi ai poporului, de cât să raporteze Papa o învingere morală atât de strălucită.

Acțiunea pentru înființarea unei episcopii gr. cat. magiare cu limbă liturgică magiară în zilele trecute s'a pornit din nou. Ea nu e nouă. Deja la începutul vécului nostru, apoi în 1843, în 1868 și 1881 acei greco-catolici din diecesa Muncaciului și puținei din a Orădii, cari grăsesc limba magiară, s'au silit a renși, ca ei să fie osebiți într'o diecesă nouă, și să li se concédă limbă liturgică magiară. Ba de la 1868 încóce au început mai întâi preoții singuratici și mai apoi tot mai mulți a introduce în mod arbitrar o liturgie magiară.

Acum au pornit prin publicații separate și prin articoli publicați în foile liberale și francmasonice din Budapesta o agitație cu aceeași tendență și tactica acésta suspectă a sa au încoronat-o acum cu aceea, că n'au cercat validitatea acelei tendențe pe calea sa, adevă pe cea bisericescă, ci apelând la spriginul inimiilor bisericii catolice au petiționat la parlament și la guvern.

Vineri în 26 Iunie a sosit cu acest scop în Budapesta o deputațiune monstră. Publicul din Budapesta a fost avisat, că Sâmbătă în 27 Iunie la 9 ore se va celebra în biserica universității o liturgie ungerescă prin un membru al deputațiunii, adevă prin preotul Andrei Ujhelyi din Hajdu-Dorog. Liturgia aceea s'a și celebrat după ritul grecesc în limba magiară. Au luat parte la liturgia acésta între alții camerarii papali Mihail Krizsán și Dr Mihail Bundala, prefectul seminarial Ivan Purt, notarul consistorial Victor Szakács, vicesecretarul Desider Demény, parochul Bela Tothfalussy, profesorii universitari Dr Mihail Breznay și Dr Mihail Herczeg și alții. Despre liturgia asta s'au publicat în foile din Budapesta raporturi de cele mai bizare și demne de serbările milenare. Se spunea, că în absența vicarului episcopesc locinătorul acestuia episcopul titular Bogisich ar fi conces, să se celebreze liturgia aceea în biserica universității; scirea acésta o desminte acum Bogisich și declară, că el n'a avut nici o cunoștință despre intențiunea de a se celebra liturgia aceea. Ignoranța asta înse pare a fi de tot suspectă, după ce liturgia a fost anunțată înainte aproape în toate foile din Budapesta.

Deputațiunea monstră după liturgia acésta celebrată în mod arbitrar s'a dus la ministrul president, la reformatul Bánffy, ér apoi la reformatul și anticatolicul president al parlamentului Szilágyi și la ministrul cultelor Wlassics. Bánffy i-a zis, că guvernul va lua cestiunea cu de-amănuntul în considerare, dar rezolvirea definitivă va recere timp mai lung, după ce spre acest scop guvernul va trebui să se pună în contact cu Sfintul Scaun din Roma. Dar despre voința sa de a le implini dorința a asigurat pe membrii deputațiunii. Lui Szilágyi, pe care

acești catolici minunați l-au salutat cu „Éljen!“ i-au inmanuat o petițiune către parlament, în care se cere, ca ministerul să fie îndrumat a subșterne Maiestății Sale fără amănare o propunere pentru a se înființa în Hajdu-Dorog episcopie pe samagr.-catolicilor magiar. În petițiune se zice, că le lipsese un episcop, „care în virtutea puterii sale episcopesci să dispună din oficiu înălțarea limbii magiare pe altar ori să-și țină de datorință a esopera concesiunea respectiva de la Scaunul Roman“. Deputațiunea compusă din 40 membri a inmanuat reformatului Szilágyi cu o cale și esemplare de ale liturgiei ungeresci. Szilágyi a ascultat „cu multă atențiune plânsórea deputațiunii“ și a răspuns cu cuvintele acestea:

„DVóstre ați făcut foarte bine, că ați perseverat în luptă, și eu zic, perseverați și mai de parte, ori ajungeți acum la țintă ori nu, de ore ce numai cel tare póte să-și ajungă ținta, pe cel slab îl împing în lături. (Éljenuri sgomotoșe.) Cu energie, perseveranță și cumintițe urmați mai de parte pe conducătorii DVóstre, căci și eu cred, că timpul pentru realizarea dorințelor DVóstre e aproape. (Éljen!) Eu véd, că afacerea are numai pedeci bisericesci, nu dogmatice și nici disciplinare, ci se póte, că Sfintul Scaun se teme, că esemplul va fi molipsitoriu. Firesce la acésta e îndreptătită întrebarea, dacă numai limba ungerescă e molipsitoare. (Aprobare.) Liturgia ungerescă, ce mi-s'a dat, o privesc de un dar, care s'a făcut parlamentului, și eu i-o voi și subșterne, (Asta s'a și întimplat în 1 a c.) pentru ca parlamentul să o vadă cu ochii proprii. Eu din parte-mi promit, că tot de una voi fi un spriginitoriu al rugării, care mi-s'a adresat.“

După o conversare nu prea măgulitoare pentru „patriotismul“ episcopului nostru de la Orade Szilágyi a dimis deputația, și acésta s'a dus la ministrul cultelor Wlassics. Aci a cuvîntat în numele deputațiunii protestantului Mihail Révész. Ministrul răspundend a accentuat patriotismul Magiarilor greco-catolici și a declarat, că cererea lor o privesc de momentósă. Cabinetul se va ocupa de cestiunea acésta și anume în timpul cel mai scurt, dar va lua poziție definitivă, numai după ce va fi ascultat pe toți factorii interesați. În conversarea ulterioară ministrul a declarat, că din punctul de vedere al ideii de stat în contra episcopiei ungeresci esistă numai un singur argument serios, și anume că ore dismembrarea seminarelor nu va fi stricăciósă, de ore ce atunci în seminarele rutene și române nu vor mai fi alumnii magiar.

Luni opt membri ai deputațiunii s'au dus la Balaton-Füred la primatele. Acesta le-a zis: „Eu nu voi pune pedeci rugării îndreptățite a DVóstre, din contră mă voi sili, ca să o pot realiza cât mai în grabă. Înființarea unei episcopii magiare din punctul de vedere bisericesc e cu putință; partea materială a cestiunii încă se póte rezolvi. Eu cred, că nici în Roma nu se va face împotrivre rugării DVóstre.“

Se putea sci, că asta va fi credința primatului Vaszary. Numai cât noi credem, că și de astă dată ca și de alte ori Roma va avé éráși îndrăznéla de a avé o credință diferită de a primatului Vaszary. Firesce că nu înțelegem aci înființarea unei episcopii gr. cat. în Hajdu-Dorog. Asta e cu putință, că se va încuviința în Roma, de și póte mai

târziu și nu de dragul cabinetului Bánffy. Ceea ce credem, că va întimpina în Roma pedecă nedelăturabile, va fi admiterea limbii magiare între limbile liturgice.

Revistă bisericească.

Roma.

Consistoriul public s'a ținut în 25 Iunie fiind de față un public numeros și distins. În acest consistoriu s'a pus în mod solemn baretele de cardinali arhiepiscopilor de Lemberg, Salzburg, Valladolid și Bourges. Papa la intrare în sală a fost viu aclamat.

Ziarele liberale își telegrafază din Roma, că articolii vehemenți ai foilor magiare îndreptați în contra noii instrucțiuni către episcopatul catolic al Ungariei ar fi pus pe gânduri cercurile dătătoare de ton ale Vaticanului, cari desaprăbă tonul, în care a scris cardinalul Verga. Scirea acésta este făurită spre amăgirea celor naivi. În Roma se judecă cu maturitate lucrul înainte de a se da publicității, așa cât nu sint motive de a le păre rău de ce s'a făcut.

Din Roma se anunță, că enciclica Sfintei Sale despre unitatea bisericii a apărut cu datul de 29 Iunie. În enciclică se dovedește cu 112 citate din s. Scriptură și din ss. Părinți, că constituțiunea dată bisericii de Domnul Christos are de basă principiul unității, biserica nu pôte forma mai multe comunități separate cu totul, ci o biserică unită. Pentru propunerea nealterată a doctrinei sale Christos a întemeiat în apostolat un magisteriu viu și perpetuu, conducerea bisericii a concredut-o în deosebi sfintului Petru și succesorilor lui. Nici un scaun episcopesc nu se pôte asemăna cu cel Roman, care nu are numai auctoritatea de onóre, ci și cea de jurisdicțiune. În fine enciclica provăcă pe toți, cei ce mărturisesc pe Isus Christos de Fiú al lui Dumnezeu, să se alipescă de biserică, așa cum a întemeiat-o el. Sperăm, că la timpul seú vom pute publica enciclica în totă estinderea ei.

Franta.

Guvernul francez de nouă a dat doveđi, că prin persecutarea bisericii umblă, să placă radicalilor. În zilele trecute mai mulți peregrini au plecat din arhidieceza de Paris la Reims cu prapori, dară auctoritățile le-au interzis umblarea cu flamure bisericesci, pe când anarchiștii și tot felul de reuniuni folosesc neîmpedecați flamurile sale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Reuniunea agricolă regnicolară cu sediul în Budapesta nu se mai mulțămescă cu darea de sfaturi și îndrumări economice, ci voescă a desvolta și o luptă politică mai intensivă de cât în trecut. Ea și-a publicat deja și programul politic, pe care voescă a-l valida la proximele alegeri. Programul acesta culminează în ridicarea clasei agricole și micilor industriași. În punctul I pretind agrarii justa distribuire a sarcinilor pu-

blice prin reducerea contribuțiunii de pământ, regularea dării suplimentare și de drum, reducerea accisului pentru consumul de carne și de vin; în schimb să se esecutive legea cu privire la darea de clasa a III-a și la darea impusă pe capitale, să se introducă dare pe operațiunile de la bursă și să se modifice darea pe fabricarea de beuturi spirituoase. Punctul al II-lea se ocupă de creditul agricol, érá punctele III—VIII de diversele măsurii, ce ar fi a se lua pentru promovarea desvoltării economice a țării. De cele alalte cestiuini ale politicii actuale programul agrarilor nu se ocupă, de unde urmază, că el ușor pôte afla aderenți între membrii tuturor partidelor politice existente în țară.

Timpul vacanțelor parlamentare îl folosesc deputații spre a raporta alegătorilor despre activitatea (?) desvoltată până acum și ast fel a-și asigura mandatele și la alegerile proxime.

Partidul poporal a aranjat și aranjă adunări populare, cari sint foarte bine cercetate și primesc cu aplaus programul acestui partid, din aintea căruia tremură toate cele alalte partide politice din parlamentul Ungariei.

Foile guvernamentale încă aduc scirea, că la toamnă după pertractarea proiectului de lege despre procedura judicială în cauzele criminale se va disolva parlamentul. Nouăle alegeri se vor începe în 10 Octobree.

Franta.

Consiliul de ministri în 26 Iunie a recomandat sultanului sancționarea dispozițiilor cerute de către reprezentanții marilor puteri spre pacificarea Cretei. Adunarea națională este convocată, și ea are să se pronunțe asupra tractatului de la Haleppo din 1878. Sultanul a promis amnestie generală. Majoritatea reprezentanților naționali vedând nesuccesul revoluțiunii va fi pentru pace, pe când radicalii sperând ajutor de la Grecia și în parte și de la Anglia agitază pentru continuarea insurecțiunii.

Serbia.

În 27 Iunie a sosit în Belgrad principele Nichită al Muntenegrului. I-s'a făcut o primire imponentă. La 11 óre s'a celebrat în catedrală liturgie pentru sufletele celor căduți înainte de acésta cu 507 ani în lupta de la Cosovo (Câmpul mierlelor), când s'a stins imperiul sêrbesc. La prânzul festiv principele Nichită răspundând la toastul regelui Alexandru a ținut un discurs politic, în care a zis, că chemarea Sêrbiei și a Muntenegrului este a conduce sêrbimea pe calea dorințelor ei. Sêrbii doresc numai ceea ce este a lor. În aspirațiunile lor îi întăresce alipirea fraților de la Nord și legătura cu Bulgaria, pe cum și iubirea națiunilor de același sânge. Presa interpretază toastul în sensul unirii tuturor Sêrbilor. Politicilor magiarî mai ales le causază griji cuvintele lui Nichită.

Auctoritățile ungare au luat măsurii spre a împedeca pe Sêrbii din Ungaria de a merge la serbările din Bel-

grad aranjate în onórea lui Nichită. Sêrbii inse tot s'aú dus, și nevoind poliția ungerescă, să le permită a se scobori de pe năi la țermul sêrbesc, comisariul sêrbesc de graniță cu poliția sêrbescă au intrat în năi și au scos pe frații lor sêrbi. Afacerea acésta de natură internațională de nouă va da ansă la note diplomatice. Semnificativ este, că conflictele dintre monarchia noastră și dintre statele balbanice se nasc tot din cauza politicilor magiarî.

Corespondințe.

Selagiú, la 1 Iunie 1896.

Onorată Redacțiune!

A sosit timpul, când în toate părțile se coadună preoții la conferințe tractuale sau sinode protopopesci pentru a desbate unele cestiuini bisericesci mai actuale. Îmi aduc a minte, că am fost norocoși a ceti în colónele „Unirii“ une orî raporturi despre cele petrecute în una sau altă conferință, mai ales cari au fost de interes mai comun. Ba îmi aduc a minte, că ca prunc — nici nu preademult — cetiam chiar și în „Gazeta Transilvaniei“ descrieri obiective despre cele pertractate în atari sinode și le cetiam tot de una cu un interes viu, căci a dese orî din nimic nu pôte publicul interesat să-și formeze idee curată despre chemarea sublimă a preotului și împlinirea esactă a acestei chemări așa acurat, decât din asemenea raporturi. Aflu de consult, — dacă On. Redacțiune va binevoi, a da loc acestor câte va orduri, — a aduce la cunoscința On. public cetitor una și alta despre cele pertractate în conferința preoțescă din tractul protopopesc al Crasnei ținută la 26 Maiú 1896 st. n. în comuna Marin, fiind acele de așa natură, cari trebue să ne intereseze pe unul fiesce carele, în special pe clerul român gr. cat.

Mai înainte de toate să-mi fie permis a premite câte va notițe necesare pentru a cunoșce acest tract din multe părți laudat și demn de acea laudă.

Districtul protopopesc al Crasnei e situat pe la póla Meseșului în jurul opidului Crasna și e locuit în mare majoritate de Români. Are 11 parochii cu 7 filii având în fruntea sa fiesce care parochie preot zelos și consciențios, carele cu toate mijlócele recomandate, concese și dispuse de S. Maică Biserică și din toate puterile nisuesce a conduce pe poporul grijii lui concredut la fericire temporală și eternă. Dar nicăiri doră atâtea turburări religioase nu se întâmplă decât în acest tract, nici de cât inse din cauza preotului, ci în multe casuri din bunăvoința (?) fraților gr. or. de preste Meseg, sau a unor semidocti, cari cu tot prețul voind a ajunge de ómenii însemnați sau a trece de binevitori (?) ai poporului îl sumută asupra preotului, îi causază atât lui cât și superiorilor lui neplăceri și le însuflă îngrijiri serioase cu privire la înaintarea poporului în bunăstarea materială și spirituală, făcând preotului imposibil de a pute lucra în direcțiunea dorită.

Să vedem inse cele pertractate în conferința sau sinodul tractual.

La 7^{1/2} óre deminătă s'a celebrat s. Liturgie de Rssimul Domn vicar al Selagiului și protopop al tractului Crasnei Alimpiú Barboloviciú cu asistința preoților tractuali fiind de față popor din acea parochie în număr foarte frumos, carele a ascultat cu pietate

conținerea rostită de preotul Vasiliu Ghețe din Șeredeu, imprimându-și în minte și inimă adevărurile creștinesci dezvoltate cu știință și elocință de dl concionator.

La orele 10 Rssimul D. Vicar deschide ședința prin o vorbire entusiasmata defășurând în colorii vii chemarea sublimă, dar tot o dată — mai virtos între împrejurările actuale — foarte grea a preotului; face o reprivire la furtunile escatate de legile nouă bis.-politice și îndemnă pe cler la continuarea demnă, bărbătească și neobosită a luptei, ce o are și-l așteptă în viitor. Alegându-se apoi prin aclamațiune de notar al conferinței Ioan Budișan preot în Pria, urmăzând disertațiunea preotului din Crasna Aurel Petruca. Disertațiunea: „Spiritul eclesiastic și spiritul modern“ pe lângă că e și actuală, în cât, pe cum zise și dl disertant, nimeni, nici o clasă a omenirii nu e în poziție mai critică de cât preotul, carele prea bine trebuie să scie judeca spiritul modern, că adevărat întru cât trebuie să se acomodeze el însuși acestui spirit și întru cât și cu ce mijloace trebuie să rețină pe alții de la influința acestui curent periculos, — tot o dată a fost prelucrată cu cunoscință de cauză și claritate.

Punctul următor a fost o cestiune de interes comun: despre starea și administrarea grânelor bisericesci. Cine cunoșce starea miseră a poporului nostru stors cu desăvârșire de unii speculanți fără de suflet, cine vede lipsele cele multe ale poporului nostru zilnice, cari a dese ori îl silesc, să se arunce în mâinile Jidanilor, cari apoi se folosesc de ocaziune, cine experimentează și vede, câți și câți au devenit o ruină morală și materială în urma cametelor uriașe: acela și numai acela poate cuprinde însemnătatea acestor grânare. De o parte poporul e scutit de usurile mari și capătă bucatele de lipsă pe interesuri moderate, de altă parte înmulțindu-se bucaele, cu timpul vor avea parochiile un fond considerabil, cu ajutorul căruia vor putea acoperi lipsele multe bisericesci sau scolastice.

S'a constatat cu bucurie, că față cu ultimii 1—2 ani se manifestă un progres ore care, în cât adevărat de o parte în multe parochii a succes a reținut pe popor de la împrumutare pe camătă uriașă, de alta bucatele înmulțindu-se din zi în zi, poporul contribuent privește cu plăcere la obolul său jertfit Bisericii și binelui comun.

Îndoită lipsă avem de aceste grânare, căci, — pe cum cu durere sufletescă s'a constatat în punctul următor, — Bisericile din tract, — excepționând abia 2—3, cari dispun de cevași avere, — sînt de tot misere neavând unele nici cea mai mică avere mobilă sau imobilă, ér lipsele zilnice sînt mari, și acoperirea acelor nu se poate alt cum împlini, de cât numai prin repartiție.

Punându-se apoi din partea Rssimului D. președinte întrebarea, — punctul următor al programei, — că ce rezultat a produs introducerea legilor nouă bisericesci-politice față de moralitatea poporului și de venitele preoțesci? ca răspuns se constată cu viață bucurie, că în urma atitudinii corecte, a precauțiunii și a prudenței clerului sbuciumări de natură mai periculoasă introducerea nouelor legi nu a produs cu privire la moralitatea poporului, căci în urma abnegațiunii, zelului și neobosității clerului „căsătorii“ (?) curat „civile“ — excepționând o singură parochie, în carea nu se scie, din ce cauză sînt câteva induseri matriculare numai civile, fără a fi

legat căsătoria în fața Bisericii, — nu sînt.

Referitor la susținerea venitelor preoțesci și așa puține de mai înainte: din raporturile dlor preoți apare, că numai cu greu pot îndupleca pe căsătorinți, să solvască taxele îndatinate până aci. Adese ori înșiși conducătorii civili îi instruază pe sponsi, să nu se cunune bisericesc, firesce așa-și aleg ocaziunea, în cât să nu pótă fi insinuați. Dar, — cum zice Românul, — sus e Dumnezeu și ne va ajuta a lupta cu credință și bărbăție întru apărarea flămării, pe care e scris: „Înainte pentru Dumnezeu, în numele lui Dumnezeu și cu ajutorul lui Dumnezeu!“ Și pe cum tempestăți seculare cu mult mai vehemente nu aș putut nimici Biserica lui Christos, nici aș putut schimba instituțiunile ei, așa și încercările unor pitici vor rămâne zădarnice față cu lupta sublimă a Bisericii oțelite în decursul vécurilor.

Finindu-se cestiunile strict bisericesci se procede la cauzele școlare. Aici se poate convinge ori care om nepreocupat, cât sînt de nejuste și neîndreptățite acușele unora, că preoțimea nu s'ar interesa de școlă și nu ar lucra pentru înflorirea ei. ci din contră ar tinde spre ruinarea școlii punând fel și fel de pedeci în calea progresului instrucțiunii scolastice. Durere, — și acesta trebuie să o recunoșcem, — sînt unele locuri, unde în loc de înaintare școlă arată numai regres. Dar aceste sînt foarte puține.

Cu o minuțiositate, pot zice, scrupulosă s'a u pertractat toate cauzele școlare. Cu mare bucurie se ia spre știință arătarea Rssimului Domn vicar despre rezultatul examenelor, cari — excepțiune abia la o școlă — toate au succes bine. Școlile de toate zilele, — de și în unele comune au grasat între prunci morburii epidemice, — în general au fost cercetate regulat. Soluțiunea învățătorilor în toate comunele, a fară de una, carea nici de cât nu e capabilă spre aceea fiind poporul puțin și miser, e ridicată la minimul de 300 fl. Se fac dispunșiunile necesare pentru a satisface cu rigore art. de lege 26 din 1893, ca adevărat docenții să pótă primi soluțiunea anticipative barēm în rate. Școlile în general sînt bune, edificiile scolastice sînt corăspundătoare pretensiunilor legii, cu un cuvînt cauza scolastică progresază.

Urmăzând apoi obiectul despre „Reuniunea Altariului“ („Oltäregyptet“), a cărei scopuri le-a făcut cunoscute clerului tractual încă în anul trecut preotul din Marin Laurențiu Sima, ér preoții tractuali s'a u și grăbit a câștiga cele de lipsă pentru Bisericile lor misere. Toți, câți au recurs pentru ajutor și respective cele de lipsă, au primit ornate bisericesci, potire sau altele, cari — fiind și Biserica și poporul sêraci — nici când nu le-ar fi putut procura, de și lipsa era ardeătoare. Răsplătescă bunul Dumnezeu bunătatea acelor generoși binefacători cu bunătate și să binecuvinte opul lor măreț uman.

Conferința decide, că după ce presidiul acelei laudate reuniuni a primit în sfera activității sale și Sêlagiul, clerul să se facă membru ordinar, ér Rssimul D. Vicar să binevoască a recerca prin M. O. Dni protopopi și pe cei alalți preoți din Sêlagiu spre acest scop făcându-le cunoscute intențiunile salutare ale „Reuniunii Altariului“, ca așa și alte Biserici lipsite de mijloace materiale să pótă cere cele trebuincioase.

Venind la propunerile diverse preotul din Pria Ioan Budișan față cu procedura

unor ziare române, cari din zi în zi atacă instituțiunile Bisericii gr. cat. și pe Ilustrul Arhiepiscopul român gr. cat., mai virtos în timpul din urmă sistematic și cu vehemență, ce însuflă îngrijiri unui fiesce căruia, face propunerea, să adereze conferința foil bisericesci-politice săptămânale „Unirea“ ca una, carea cu o seriozitate și bărbăție demnă de totă stima apără aședămintele Bisericii gr. cat., *dorind ferbinte, să o avem și cetim ca fœ de toate zilele.* Propunerea se primesce cu unanimitate și decide a se comunica On. Redacțiunii a „Unirii“ pentru luare la cunoscință și publicare în „Unirea“.

Cu aceste dându-se mulțămintă lui Dumnezeu pentru multele sale daruri la orele 12^{1/2} Rssimul D. Vicar ridică ședința.

Și acuma fie-mi permis în urmă a da expresiune plăcerii și satisfacțiunii, ce o am simțit, când am vădut măhnirea, durerea și indignarea tuturor față cu atacurile unor ziare române îndreptate în contra Bisericii gr. cat. și a venerabililor capi a ei. Dar pe lângă durerea, ce-mi ocupă inima ca fiu al Bisericii gr. cat. vedând acele atacuri necualificabile și iloiale, am simțit o durere doră și mai mare, când ved că dintre 1500—1600 preoți din întregă provința mitropolitană nimeni nu se află, să-și ridice glasul în contra acestor erupțiuni tendențioase, nimeni nu pășese întru apărarea s. Altar, pe carele l-a încunjurat de trei ori, nimeni nu protestază în contra invecivelor unor ziare la adresa I. P. SS. Arhiepiscopul român gr. cat., a acelor, cari cu puterea lor primită de la Christos ne investesc cu darul preoției. Mă cuprinde durere, când ved, că clerul român gr. cat., — carele a fost tot de una un exemplar al fidelității cătră Biserica și Arhiepiscopul său, — acuma în periclu tace tăcerea morții. Cum? A u doră nu observăm tendința acelor atacuri necualificabile, carea este: asasinarea morală a Arhiepiscopilor români gr. cat., și apoi lipsind păstoriul, risipirea turmei? A u doră nu am simți adevărată durere sufletescă în urma acestor lovituri cutezătoare? Acesta ar fi înzecit mai dureros ca înseși atacurile. Și dacă da, atunci pentru ce această tăcere, pentru ce nu ne ridicăm glasul nostru comun, — și acesta e puternic, — în contra acestor invecive tendențioase, pentru ce nu începem o acțiune solidară în contra lor, ca să vadă și să cunoșcă, că clerul român gr. cat., tot de una mândru de acest nume, are arme de luptă, că și azi e capabil a păși pe față în contra inamicului său malițios?! A u doră nu am cuteza, să ne opunem curentului modern periculos, a cărui tendință ne e vedită? A u nu scim, ce zice s. Ciprian: „Iubirea lumii și iubirea lui Dumnezeu în o inimă nu pot locui în mod egal, pe cum nici ochii nu pot vedea de o dată cerul și pământul“? Nu e destul a ne indigna numai noi între noi, nu e destul a discualifica acele atacuri numai atunci, când ei nu ne aud, ei ne e datorința a păși pe față, a le spune verde românesce, că noi reprobăm procedura lor cu totă hotărîrea, că între asemeni împrejurări un sînt demni de spriginul prestat din partea clerului gr. cat., a păși în contra atacurilor lor necualificabile cu seriozitate bărbătească și fără temere. „Quis es tu, ut times ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi foenum ita arescet?“ (Is. 51, 12) Căci: „Ajutorul meu este de la Domnul, cel ce mântuesce pe cei drepti cu inima“ (Ps. 7, 10). și: „Cine e Dumnezeu a fară

de Domnul, sau cine e Dumnezeu, fără numai Dumnezeu nostru?" (Ps. 17, 32.), *Ér*: „El este scutitor tuturor celor ce nădăjduesc spre dînsul!" (Ps. 17, 31.)

Măgurénul.

Suspendarea Primatului Genadie.

(Continuare.)

Protestarea Î. P. S. Mitropolitului primat.

Sîntem — acuşaţi de loviri directe în contra Bisericii ortodoxe, a legii ei constitutive în Statul român şi a regulamentelor bisericescilor alcătuite de Sfîntul Sinod şi promulgate prin decrete regale. — Nu ne este greu a le nimici, căci se sprigină pe greşita cunoştinţă a sfinţilor canoane şi pe înjghebare de fapte neadevărate. Ni-se impută:

1.

Că am fi făcut inovaţiuni în serviciul sf. liturghii contra usurilor din vechime stabilite şi în contra glăsurii art. 12 din Regulamentul pentru buna purtare a clerului. Faptul ar fi introducerea după pornirea noastră, ca „Cuvîntarea mistică a Treimii arătare la Iordan" să se facă în sinul (naos) Bisericii, *ér* nu cum era mai înainte, în altar. Răspundem.

La ieşirea din apa Iordanului la hotelul Domnului Nostru Isus Christos s'a auzit un glas zicînd: „Tu eşti fiul meu cel iubit, întru care am binevoit; pe dînsul să-l ascultaţi."

Aci vedem mărturisirea Sfîntei Treimi, baza fundamentală a credinţei creştine. Cuvîntarea această mistică ar trebui, pretînd învinuitorii, să fie zisă în Altar. — Nu este aici o inovaţiune, căci şi altă dată şi azi chiar în cele mai multe biserici s'a făcut tot așa. Însă-şi expresiunea „cuvîntare mistică" ne arată, că ea cată a se face în sinul Bisericii, căci în altar sînt rugăciuni, rosturi şi ierurghii, nu cuvîntări.

Trebue să se facă în sinul (naos) Bisericii această rostire, pentru ca toţi credincioşii să se asocieze în mărturisirea Sfîntei Treimi, dogma fundamentală a credinţei creştine. Pretinsul us contrariu nu se sprigină nici pe sfinţe canoane, nici pe datine statornicite, nici pe alte prescripţiuni.

Iscodirea faptului, că smerenia mea ar fi eugetat, să se asemene cu Dumnezeirea, este o blasfemie.

De şi-ar închipui cineva un moment, că aş fi eugetat așa ceva, de sigur faptul ar fi nu o călcare canonică, ci un act de nebunie. De altminteri din punctul de vedere al organizaţiunii Sf. Bisericii de sigur Episcopul, — nu persoana sa, omul păcătos, — reprezintă pe întemeiătorul Sf. Bisericii D. N. I. Christos în mod simbolic şi ierarhic. Sfîntul Ignatie, ucenicul Sfîntului Apostol şi Evangelist Ioan, unul din cei mai puternici stîlpî ai Sfîntei Bisericii Creştine, vede în Soborul Preoţilor, avînd în cap pe Episcop, vede pe Christos încunjurat de apostolii săi. Nimeni n'a gândit a deduce de aici, că Episcopul este însuşi Christos, Dumnezeirea.

2.

Sîntem învinuiţi de faptul ierosiliei, decă predarea celor sfinţe, prin călcare canonică al Sinodului IV ecumenic, care glăsuiesc: „Pe Episcop a-l duce în trépta Presbiterului este ierosilie." — Pentru ce? „Am oprit pe Prea Sfinţiţii Episcop, să îmbrace mantia şi pe Prea Sfinţiţii Arhiepiscop,

să porţe mitră şi cărje la serviciul dumnezeesc, când luam şi eu parte."

Obiceiul, ce ni-se impută, că am intrudus, a fost datină statornică până la venirea I. P. S. S. Mitropolitului Calinic, care a fost novator pe punctul acesta fără mijlocirea Sf. Sinod. Canonul 29 al Sinodului al IV ecumenic, este adevărat, opresce degradarea fără cauză legiuită a Episcopului: „Nu pôte Episcopul, să fie dus în trépta inferioară a Presbiterului." Dar degradat-am noi vre un P. S. Episcop sau Arhiepiscop? Ceea ce constituie faptul „ducerii Episcopului în trépta Presbiterului", este de a-i răpi drepturile sale Episcopale sau arhiepiscopale în a sa Eparchie. — Întrebăm: cărui dintre Prea Sfinţiţii Episcop, luat-am drepturile, ce le are în a sa eparchie? Unde este canonul, care autorizază pe Episcop de a purta mantie, şi pe Arhiepiscop de a purta mitră, când oficiază alături cu Primatul? Canonul 29, ce se invocă contra noastră, se întorece contra acusatorilor, cari voesc, să exercite drepturile lor episcopale şi în a noastră Eparchie. —

Nu pôte Episcopul, să porţe cărje în slujba bisericescă alături cu Primatul în diecesa acestuia, căci în fie care eparchie o singură cărje este şi după sfinţele canoane şi după legile Tării, a fară de cazul invoirii din partea celui în drept. Această regulă s'a observat de toţi predecesorii nostri până la venirea I. P. S. réposat Mitropolitul Calinic, care a inovat pe nedrept credînd, că dă mai multă pompă slujbei, ce făcea, introducînd astfel un obicei necunoscut în Sfînta Biserică patriarhală din Constantinopoli, de unde am împrumutat datinile rituale.

3.

Sîntem învinuiţi, că am căleat canonul 33 Apostolic şi 13 al Sinodului ecumenic al IV prin faptul, că am primit în Eparchie noastră fără carte canonică a Chiriarcului lor pe clericii din alte Eparchii dându-le voe, să sevârşescă cele sfinţe.

Învinuirea are în vedere pe Protoerul Bureă din Dimboviţa şi pe P. S. Arhiepiscopul Botoşeneanul.

Aceste două sfinţe canoane nu pun oprire radicală clericului dintr'o Eparchie ore care de a trece în altă Eparchie, dar permiţînd trecerea o supune în interesul disciplinei şi unei bune administraţiunii la o mai dinainte încuviinţare şi recomandare a Episcopului respectiv. De altminteri aceste două canoane au în vedere numai pe acei clericii străini cu totul necunoscuţi Episcopului şi cari nu-şi pot dovedi trépta lor clericală, *ér* nici de cum persoane cunoscute bine Episcopului. Aşa de pildă am dat voe, să slujescă tuturor P. Sfinţiţilor Arhiepiscop titulari ai altor Eparchii, fără ca să fie cerut invoirea Chiriarcului lor respectiv, şi această invoire le-am dat-o ca unor clericii cunoscuţi nouă bine şi fără vre o vină canonică. Între aceşti clericii sînt P. S. Arhiepiscop Craioveanu, Pitiştenu, Rîmnicu Sărat, Gălăţeanu, Bărlădeanu. S'ar puté ore scóte din numărul acestor P. S. Arhiepiscop P. S. Botoşeneanul şi Protopopul Bureă? Mai pot aduce ca fapt recent următorul: P. S. Arhiepiscopul Botoşeneanul însoţit de Archimandriţii Nifon şi Ghenadie făcînd o călătorie la Ierusalim au slujit la Pascile trecute în Biserica sf. Mormînt cu P. S. Patriarh al Ierusalimului fără a li-se fi cerut carte canonică.

Acesta fiind adevăratul înţeles al acestor două canoane, ecă acum şi faptele:

P. S. Episcopul de Argeş a numit, sînt aproape doi ani, pe Preotul Ilie Bădulescu din Alexandria, judeţul Teleorman, Eparchie sf. Mitropolii, protopop la Slatina, în Eparchie Argeşului, fără prealabila noastră încuviinţare. Această numire s'a făcut în locul protopopului Bureă, așa că acesta a fost trecut după intervenţiunea onorab. Minister prin directorul Cultelor d. Cornoi protopop în judeţul Dimboviţa din eparchie sf. Mitropolii.

P. S. Arhiepiscopul Botoşeneanul ne mai avînd nici o slujbă bisericescă la Iaşi, unde şedea, a venit de mai mult timp în Eparchie noastră cu invoirea verbală a P. S. Mitropolitului Moldovei.

Acum de curînd l-am rînduit, să slujescă la sf. Spiridon Nou, drept, pe care nimeni nu ni-l pôte tăgădai.

În tot cazul întrebăm: se pôte da în judecată un Mitropolit, se pôte suspenda mai dinainte pentru asemenea fapte?

Dar sînt alte fapte de o mai mare însemnătate, pe care acuşaţiunea le înlătură, cum şede în Bucureşti P. S. Lor Arhiepiscop Pitişteanu din Eparchie Argeşului, Arhiepiscop Craioveanu din Eparchie Rîmnicului, Nou Severin, Arhiepiscop Calistrat Bărlădeanu, Arhiepiscop Valerian, Rîmnicu Sărat, Arhiepiscop Meletie Gălăţeanul? Nu cum va sfinţele canoane şi Regulamentele au o altă aplicaţiune după trebuinţa cauzei?

(Va urma.)

Noutăţi.

Din Archidieceasă. On. *Georgiu Tufan* paroch în *Bethlen Sân-Miclăuş* din districtul protopopesc al Biei este numit paroch în *Valea Sasului* din acela-şi district protopopesc. — On. *Zaharie Pop* absolvîndu-se de parochia *Adrianului* din districtul protopopesc al Reghinului este numit administrator parochial în *Chibuleu* din districtul protopopesc al Catinei.

Concurs. La parochia *Giuluş* din protop. Ernotului s'a scris concurs cu termenul de 25 Iuliu n. Emolumentele: 1. Un fond intern parochial de 1 jug. 760⁰□. Casa parochială nelocuibilă, *ér* cele alalte supereificate lipsesc. 2. Porţiune canonică: arătoriū 19 jugere de cl. I. II. şi III. comasate într'o tablă, finaţ de clasa a VII de 9 jugere, vie de 245⁰□, pădure de 1 juger, păşune de 4 jugere. Din emolumentele aceste folosesc cantonul până la 6 jugere. 3. Stolarele. 4. Lectical: La botezul Domnului câte un colac. De la 110 fumuri câte o zi de lucru cu intertenţiunea preotului. Din aceste terţialitatea compete cantonului.

Macelul de la Mehadica. În comuna hănăţană Mehadica s'a întîmplat Vineri în 26 Iuniū un macel înfricoşat, căruia au cădūt jertfe 6 români împuşcaţi şi 20 rănii de cătră gendarmii. Ansa la acest macel a dat ordinaţiunea comitatensă de a se lua moşia mai multor familii ca ocupată din locul comunal. Poporul a murmurat asupra comisariului venit, să măsore locul. Primariul a chemat gendarmii, cari au arestat pe 16 fruntaşi ai comunei. Eşînd şi protopretorul la faţa locului, poporul a pretins eliberarea celor arestaţi şi depunerea primariului, ceea ce li-s'a denegat, şi nevoind ómenii a se linişti, gendarmii au împuşcat în popor.

† **Dr. Liciniū Pop**, profesor la facultatea teologică din Blăş, a repausat în 2 a c. în Uioră la casa părintescă în etate de 25 ani. Considerînd talentele intelectuale deosebite ale repausatului biserica noastră lega de el sperări foarte frumoase, dar acestea le-a nimicit mórtea. Repausatul a absolvat studiile în Roma. Acolo clima nefavorabilă şi încordările intelectuale prea mari au depus în tînérul nostru adurmit simburele unui morb indelungat, care acum i-a curmat viaţa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Înse nu e adevărat, că naționalismul liberal ar voi serios crearea de biserici naționale. Dór concepierea materialistică a lumii nu recunoște nici o religie. Cum ar pute decî liberalismul, să doréscă serios o religie națională? După intenția lui biserica națională are să fie numai un punct de trecere spre descreștinarea deplină a poporului, spre abrogarea a orî ce religie. Liberalismul a spus-o acésta destule orî pe față. Pentru timpul de față biserica națională el o privește încă de necesară, fiind că poporul încă nu a ajuns, să fie așa de „luminat“, cât să lapede de la sine cu deservărire convicția religioasă. Spre „luminarea“ asta a poporului se și îndreptă tótă activitatea liberalismului. Așa se esplică neînecatetele huliri, pe cari presa liberală le îndreptă asupra religiei și bisericii, așa se esplică silința de a alunga instrucția și educația religioasă din școli și de a cresce ast fel o generație fără de credință și de religie. Liberalismul va cerca pretutindenea să trecă preste ruinele bisericii naționale la descreștinarea totală a naționalităților și a societății omenesci preste tot.

Guvernele și popórele vor trebui să deplângă, cele ce în numele principiului modern de naționalitate s'au comis în contra bisericii și a religiei. Un pom rău póte să aducă numai róde rele. Dacă ómenii vor să introducă în viața națională din nou păgânismul, atunci vor trebui să priméscă și urmările, cari isvorésc din păgânism. Nu le folosesc nimic a nu voi efectele, când ei voesc cauzele. Efectele acelea vor resulta și fără de voea și chiar și în contra voii popórelor.

Într'aceea arhierul din Roma și cu el întregă biserica, în mijlocul vuirii luptelor naționale și a descompunerii naționale, va sta neclintit pe terenul dreptului și nu se va depărta de la el nici cu un paș. Capul bisericii în mijlocul tándăririi naționale a popórelor va ține sus flamura unității, — atât a unității bisericii, cât și a unității naționalităților în biserică și între olaltă. El nici o dată nu a încetat a grăi popórelor la inimă, că varietatea și diferența naționalităților și a vieții lor celei naționale e deplin îndreptățită, fiind că se întemeiează pe temei natural și fiind că prin urmare e voită și dispusă de Dumnezeu. Dar de o dată nu a încetat de altă parte a vesti popórelor, că din cauza acestei varietăți naționale nici o dată nu are să péră unitatea némului omenesc în Christos, și diferența națională nici o dată nu are să degenereze în separare, isolare și vrăsmășie. Și Papa și biserica nici o dată nu-și vor părăsi punctul acesta de vedere și de mănecare. Ast fel Sfîntul Scaun și cu el biserica vor fi stîncă aceea, de care se vor frânge valurile furtunii produse prin principiul modern de naționalitate. Când popórele óre când vor fi învățat din esperința proprie, când vor fi esperiat, ce nefericire va cresce din sémnța cea veninosă a principiului de naționalitate celui păgănesc, atunci se vor întóree érá la stîncă aceea, pe carea au părăsit-o, se vor întóree

la ea pentru a cerca și a regăsi într'însa unitatea sa perduto. De stîncă acésta își vor lega anghira, carea le va scápa de naufragiul universal. Sfîntul Scaun și cu el biserica a avut deja parte de atâtea triumfuri în istorie; nici triumful acesta nu-I va lipsi. „Cel ce locuesce în ceriú, va rîde de dînșii, și Domnul îi va batjocori pe ei.“

Acestea vor fi dór de ajuns, pentru ca orî cine să póta vedé limpede, ce însamnă preste tot „biserica națională“.

Ér ce privește caracterul național cel atât de mult accentuat al bisericii române neunite, éta ce a scris „Unirea“ înainte de asta cu câți va auî despre tema acésta:

„Dar ni-se va zice póte, că biserica neunită dacă nu a fost în trecut, este de presente și va fi cel puțin de aci înainte un factor important în viața noastră națională. Noi înse și acésta o tragem la îndoélă. În România biserica ortodoxă nu mai are aprópe nici o influință nici pe terenul social, nici pe cel cultural și cu atât mai puțin pe cel politic, ér pe cel religios a dese orî este mai hotărítore vocea ministrului de culte și instrucțiunea publică, de cât a Sfîntului Sinod. Preoții sînt desprețuiți de aprópe întregă societatea romănescă. Ea nu susține nici o școlă, nici o instituțiune de binefacere și pentru aceea nu dispune de nici o resursă morală orî intelectuală, cu care să se impună. Glasul ei, — de se aude vre o dată, — este nebăgat în samă chiar și în cestiuni politico-bisericesci. Aci biserica a devenit un fel de sucursală a administrațiunii de stat și un instrument în mîna diferitelor partide, cari se succed la guvern. În Bucovina nu prea vedem clerul în fruntea luptelor politice și culturale romănesci, de și autonomia țerii și starea lui materială bună îi deschide destul cîmp liber spre acésta. Vedem înse și acolo, cum se câștigă tot mai mult teren din partea elementelor străine, și mai virtos a celor slave. În Basarabia, Bulgaria, Macedonia și Sêrbia biserica „ortodoxă“ este factorul cel mai puternic pentru desnaționalizarea Românilor din acele țeri. Rémâne numai biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria, care la aparință servește interesele Românilor. Zicem înse, că numai la aparință, de óre ce ceea ce se face în sinul acelei bisericii, nu se face în virtutea principiilor creștine, cari chiar și din partea bisericanilor sînt desprețuite, ci numai în virtutea principiului național, care trezit și dezvoltat de Români uniți a străbătut și la Români neuniți, și aceștia în urma împrejurărilor politice nefavoritóre, neputéndu-și validita interesele naționale în organismul statului, cércă ocrotirea lor sub scutul autonomiei bisericesci, în cele mai multe casuri în contra voinței bisericanilor. Când înse împrejurările politice se vor schimba în favorul Românilor, biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria încă se va reduce la rolul celei din România.

„Un pericol mare va fi înse pentru Români biserica ortodoxă atunci, când ținuturile locuite de ei, prin o nenorocire, de care să ne feréscă Dumnezeu, ar ajunge în posesiunea Muscalului. Atunci se va sci prețui, că pentru ce un popor catolic ca Polonii póte să-și păstreze individualitatea națională față cu tóte mijlócele, cari le in-

ventéază inteligința și le aplică barbaria pentru nimicirea lui. Atunci se va vedé, că ce instrument puternic pentru desnaționalizarea noastră este biserica ortodoxă, a cărei cap este sfîntul Țar. Atunci se va vedé, cum vor rêsuna bisericile noastre éráși numai de accentele limbii slavone, care ne-a smăcinat atât de tare în vécurile trecute. Dea Dumnezeu, ca acésta să nu se întîmple, înse nu ne putem reținé de la împlinirea datorinței sfinte de a atrage atențiunea tuturor aceloră, cari își iubesc némul, asupra acestui pericol amenințătoriu.“¹⁾

Nici nu se póte altmintrea. Asta e firea bisericii „ortodoxe“. „Ea tinde spre separarea credincioșilor sêi în tot atâtea biserici independente una de alta, și nesubordonate vre unui centru de unitate, câte state s'au format și se forméază pe teritoriul ocupat de ea. În fiesce care din aceste state ea nu scie să fie de cât sclava puterii politice, ale cărei interese le promovéază, chiar și când acestea vin în conflict cu cele mai elementare principii de dreptate și ecuitate, și cu interesele popórelor, cari constituiesc statul.

„În Rusia biserica ortodoxă s'a degradat la un fel de instituțiune de stat și s'a pus cu totul în serviciul Țarului, pe care-l servește în rusificarea tuturor popórelor nemuscălesci. De aci provine apoi, că Românilor ortodoxi din Basarabia nu li-se permite nici măcar a se închina lui Dumnezeu în limba lor proprie, și ast fel sînt espusi desnaționalizării, care trebuie să urmeze în mod necesar.

„În Sêrbia Români locuesc un ținut întreg în masse compacte, înse fiind că sînt ortodoxi, nu pot desvolta nici o viață culturală romănescă, de óre ce biserica ortodoxă este agentul politic al statului sêrbesc, care nu are durere de dezvoltarea unei vieți culturale romănesci pe teritoriul sêu.

„Români din Macedonia, Tesalia și Epir numai prin alipirea lor de „ortodoxie“ au dispărut aprópe cu totul, pentru că Patriarcul ecumenic, care în virtutea titlului acestuia ar trebui să îmbrățișeze cu egală dragoste tóte popórele, s'a folosit de atribuțiunile civile, ce i-le-a dat Sultanul, numai pentru elenisarea Românilor, cari îi erau supuși.

„Între Dunăre și Carpați biserica ortodoxă a fost tot de una aceea, ce a fost puterea de stat. Când acésta era slavă, biserica încă a fost slavă și slavizátore. Când puterea de stat a fost grecéscă, biserica încă a fost grecéscă și grecisátore, și astăzi nu este romănescă, pentru că o dóre de sórtea poporului român, ci pentru că așa pretinde puterea de stat, în al cărei serviciu se află, și dacă mîne în loc de un Ministru român ar sedé în „sfîntul Sinod“, — de ce să ne feréscă Dumnezeu, — un Ministru muscălesc, ea ar fi muscălescă, căci este în firea ei a fi servitóreă puterii de stat.

„În Ardeal înainte de unire bisericii orientale ortodoxe nici prin minte nu l-a trecut, să înlocuéscă limba slavă cu limba poporului romănesc. Înlocuirea acésta a făcut-o Magiarii calvini. Fiind că înse puterea de stat a dorit acésta strămutare, biserica ortodoxă pururea credincioasă acestel

1) Cestiuni II. p. 324 urr.

puteri, s'a plecat și ast fel a servit și ea o singură dată, înse numai la poruncă, interesele naționale ale poporului românesc. Ți dacă astăzi este constituită cu caracter național, împrejurarea acésta este de a se mulțami de o parte puterii supreme de stat, care a voit, ca ea să fie națională românească ca un contrapond la aspirațiunile exagerate ale Magiarilor, Ți de altă parte este de a se atribui ideilor naționale românești propagate prin unire, de cari nici biserica ortodoxă transilvană nu se pôte lăpêda fără a se sinucide.

„În Bucovina biserica ortodoxă a avut ocaziunea fericită și tôte mijlocele materiale de a putê ocroti poporul românesc, de a-l cresce și civilisa așa de tare, în cât el singur să fie stăpân pe acest petec de pămînt românesc. Nu a făcut-o acésta, pentru că ea a preferit a se face sclava intereselor puterii de stat, și ast fel vedem cu durere, cum elementul nostru perde tot mai mult din terenul, ce l-a avut odinióră, față cu nisce veneticii, și cum chiar un Bucovinean scie: „Nemul slav se lătesce și devine aci (în Bucovina) nu numai pentru Români un pericol, ci și pentru Austria.“¹⁾

„Cu un cuvînt biserica ortodoxă orientală se identifică din firea sa tot de una cu interesele puterii de stat chiar și atunci, când acestea sînt contrare intereselor popórelor, și pentru aceea nu i-se pôte atribui proprietatea de a fi ocrotitóreă naționalității vre unui popor.“²⁾

Și de când s'aú scris acestea în „Unirea“, de atunci încóce nu ni-s'a imbiat nici un motiv spre a retrage măcar și numai un singur cuvîntel din cele ce am zis atunci. Din contră țipetele desperate, cari se aud nencetat din Bucovina și din Basarabia, și scandalurile din biserica „națională“ din regatul României aú întărit încă și mai mult convicția aceea a noastră.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Chanul de lângă Vetleem, înainte cărui se opriră Țosif și muierea lui, era un adevêrat model de chan, nici prea simplu și nici prea luxuos în aranjarea sa. Zidirea era cu adevêrat orientală, adecă o casă de pêtră necioplită, în patru unghiuri, cu etaj, cu coperiș plan, în afară fără de nici o feréstă și numai cu o intrare principală, o pórta, ce putea să trecă și numai de ușe. Ea era în frontul casei și anume cãtră rêsărit. Drumul trecea chiar pe dinaintea porții, și așa pragul ei era acoperit cu un strat gros de colb de cretă. Un zid scund de pêtră se începea la unghiul nordostic al palisadei, se continua mulți metri pe cóstă la vale până la un punct, la care întorcându-se spre apus mergea până la o catenă de stînci rîpóse de var. Zidul acesta era un avantaj nespus de mare pentru chan, — o îngrăditură sigură pe sama dobitócelor.

Într'un sat ca Vetleemul, care avea numai un șeic, putea să fie și numai un chan, și cu tôte că Nazarinénul se născuse aci, totuși în urmarea înstrăinării sale îndelungate nu se mai putea aștepta la primire ospitală. A fară de aceea conscrierea, scopul venirii lui la Vetleem, putea să se amâne sêptemâni ori chiar și luni, căci era proverbială lucrarea încétă a autorităților romane, cari se esmiteau în provincă, și așa dară nici vorbă nu putea fi despre aceea, ca el pe un timp așa de nedeterminat să afe adăpost pe sama sa și a muierei sale la rudeni ori la cunoscuți. De aceea o neliniște durerosă a cuprins inima Nazarinénului, încă mai înainte de ce s'ar fi apropiat de casa aceea mare, — neliniștea, că nu va mai putê să găsescă adăpostire în chan, — și neliniștea acésta l-a chinuit în tot timpul, cât i-a fost de lipsă spre a sui delul, și l-a îndemnat, ca nebăgênd în samă pezișimea căii să mîne catrul mai în grabă. Și cu cât se apropia mai tare, cu atâta îi crescea mai tare și îngrijirea; căci vedea drumul plin de bărbați și tineri, cari mânau cu lăr-muire mare vitele, caii și cămilele sale în și din vale, unii la adăpat, alții la înălțimile din vecini. Și când a sosit chiar aprópe, a vêdut, că intrarea la chan era împresurată de o mulțime dêsă, pe când îngrăditura era plină plinuța de străini.

„Nu putem să ajungem până la pórta,“ zise Țosif în modul sêu trágănat. „Să ne oprim aci și să cercăm a afla, ce s'a întâmplat.“

Muierea nu rêsponse nimica, fără își dădu vêlul în lături. Semnele oboseli, cari se vedeau pe fața ei, curênd făcără loc unei interesări deosebite. Ea se vedea în fața unei mulțimi, care undula mestecându-se nencetat. Pentru ea mulțimea acésta nu putea fi alta de cât obiectul curiosității, de și în tôte chanurile de pe lângă drumurile cele mari, cari le percurgeau caravanele, lucrurile decurgeau cam tot în același chip. Erau aci pedestrași, cari alergau încolo și încóce, strigând și bătênd din guri în tôte dialectele Siriei; ómeni cãlări, cari se certau cu mănătorii de cămile; ómeni cari se necăjau cu vaci încăpăținate și cu oi spăriate; ómeni, cari vindeau pâne și vin, si în mijlocul îmbulđeli o cétă de bâteți, cari păreau a afla multă plăcere în aceea, că priviau, cum se mănecă cãni. Tôte, ómeni și animale, păreau a fi de o dată în mișcare. Frumósa privitóre cu tôte acestea părea a fi cu mult prea obosită, de cât să rêmână încătușată mai multă vreme de privirea acestei scene. După scurtă vreme suspină și cădu éráși pe perina șelei. Ca și cum ar fi cuprinsă de dorința de a avê parte de odihnă și liniște, ori ca și cum ar fi cufundată în așteptarea ore cui ori a ore cãrui lucru, își îndreptă privirea cãtră méză zi și cãtră stîncile rîpóse ale muntelui raiului la deal, pe care sórele apunênd îl vâpsia cu o roșetă slabă.

Pe când privia ea în direcția acésta, un om se repeđi din îmbulđelă a fară și privind cu supêrare înapoi se opri chiar lângă catir.

Nazarinénul îl agrái.

„Fiind că sînt, ceea ce gâdesc, că ești și tu, prietino, adecă un fiú al lui Țuda, pot să te întreb de cauza acestui concurs de ómeni?“

Străinul se întorse dârz. Dar când vêdu fața cea blândă și seriosă a lui Țosif și auđi glasul adânc și cuvintele trágănate ale lui, își ridică mâna spre salutare și zise:

„Pace ție, rabbi! Sînt un fiú al lui Țuda și-ți voiú rêsponde. Locnesc în Beth-

Dagon, ceea ce, pe cum scii, e în țara, carea e a viței lui Dan.“

„Lângă drumul, ce duce de la Modin la Țoppe,“ zise Țosif.

„A! Tu ai fost în Beth-Dagon,“ zise omul, în vreme ce fața lui se îmbracă în o espresie mai prietinosă. „Ce popor cãlătorii sîntem noi fiú lui Țuda! Eú m'am fost dus tórtede parte de înălțimea acésta, — de Efrata veche, pe cum a numit-o părintele nostru Țacob, — de mulți ani am fost dus, când se dá tuturor Evreilor porunca de scire, ca fiesce care să mérgă, să se serie în locul originii sale. Numai acésta e cauza, că sînt aici, rabbi!“

Fața lui Țosif rêmase indiferentă ca o mască. El rêsponse:

„Eú încă am venit cu același scop, — eú și muierea mea.“

Străinul privi la Maria și tăcu. Ea privia spre muchea pleșuvă a lui Gedor. Razele sórelui îi loviau în fața-i ridicată, umplcau adâncimile vinete ale ochilor ei, și pe buzele ei puțintel deschise trêmura o aspirare, ce nu putea să fie pămîntescă. În clipa acésta părea, că ori ce parte omenescă a frumsetei ei a dispărut, ori cel puțin că ea e spiritualisată; ca seména cu un fenomen, de care numai fantasia pôte vrăji ochilor nostri, cu un ânger, care atins de lucirea razelor dumnezeirii stă la pórta ceriului. Omul din Beth-Dagon vedea originalul acelei figuri femeesci, carea după multe vécuri cuprinsese geniul lui Sanzio și-l rãpi din sfera firii muritóre.

„Despre ce am și grăit? Așa e, acum îmi aduc aminte. Am zis, că atunci, când am aúđit despre porunca de a veni aci, m'a cuprins mânie și necas. Apoi m'am adus a minte de vechea colină, și de cetatea și de valea, carea se pogórá la adâncimile lui Chiron; m'am adus a minte de ville și grădinile și holdele, cari aú rêmas aceleși de pe timpul lui Booz și al Rutei; m'am adus a minte de cunoscuții munți iubiți, de Gedorul de aci, de Gibrah de dincolo și de Mar Elias de colo, — pe când eram prunc, ei pentru mine erau zidurile pămîntului, — și m'am uitat de despoți și de tirani și am venit aci, eú și Raebil muierea mea și Deborah și Michal trandafirii nostri de Saron.“

Omul érá făcu o paușă. Privirea lui de o dată se îndreptă spre Maria, carea acum asculta cu atenziune la cuvintele lui. Apoi întrebă omul:

„Rabbi! Nu vre muierea ta să mérgă la muierea mea? O poți vedé colo din colo cu pruncele ei, în umbra maslinului la cotitura drumului. Ți spun,“ și acum se întorse cãtră Țosif și grăi iute, „Ți spun, că channul e plin. În zădar ai mai întrebă la pórta.“

Voința lui Țosif era zăbavnică în tocmal ca și spiritul lui.

„Ofertul e prietinos. Ori gâsim în casă loc ori nu, la tot cazul vom cerca pe ai ței. Voiú să grăese mai întâiu cu paznicul de la pórta. În dată mă întorc.“

Și dând străinului cãpăstrul în mână își făcu cale prin îmbulđela de ómeni.

(Va urma.)

Bibliografie.

Din „Biblioteca pentru toți“ aú mai apărut:

Nr. 60. 65. 66. Prevost: *Manon Lescaut*, roman interesant, tradus fôrte bine de dl I.

¹⁾ Dreptatea Nr. 38 din 1894.

²⁾ Cestiuni II. p. 250 urr.

S. Spartali. Într'nsul se arată în vii colorii peripețiile, prin cari trec tinerii fără religione și Dumnezeu.

Nr. 61. Rosetti D. R.; *Trotoarul Bucuresciului*, cuprinde chipuri din lumea capitalei române, scrise cu mult spirit, autorul lor fiind unul dintre cei mai buni ziariști.

Nr. 62. Tennyson: *Enoch Arden*, poemă engleză tradusă în versuri de H. Lerca. Autorul, născut la 1809, la vîrstă de 41 ani a ajuns poet laureat al coronei engleze; mort la 1892. A scris o mulțime de poezii mai lungi, dintre cari cea tradusă aci e una din celea mai frumoase și drăgălașe.

Nr. 63. Ollaescu: *Satire și Pe malul gârlei*, comedie. În satirele acestea autorul, membru al academiilor române, harnicul traducător al lui Oraziu, combate cu mult succes relele năravuri și porniri. Așa în satira I. scrie cu mult spirit împotriva pesimiștilor poeți provocându-i, să scrie numai atunci, când „se vor fi prins cu nevoea în luptă drăpă”, . . . și când în pept le „vor străbate razele credinței blânde cu îndemnuri prea curate”. În același ton sînt scrise și cele alalte satire împotriva femeilor savante, omenimii etc. Recomandând iubitorilor noștri cetitori cărticicia acesta sîntem siguri, că le-am pus în mîni o broșură scrisă de un literat cu bune și sănătoșe idei.

Nr. 64. *Spre primăvară*, versuri de I. Costin. În prefața poetul Coșbuc dă scriitorilor bune lecțiuni, îndemnându-i și el, să fugă de căta acelora, cari nu știu de căt să-și blasteme viața din datină rea, ca să imiteze și ei lumea. Versurile de alt cum sînt bune, dar multe din ele ne fac, să ne aducem fără voe a mințe de Eminescu, Coșbuc și Vlăhuța.

Nr. 67—69. *Universul și Minunile lui*, cu numeroșe ilustrații. Utilitatea astor fel de cărți se pricepe ușor, când considerăm, că ele tind mereu la vulgarisarea științelor.

Nr. 70. P. Dulfu: *Legenda țiganilor*. Poetul, Ardelean, e cunoscut cetitorilor noștri din recenziunea, ce la timpul său am făcut-o asupra epopeei „Isprăvile lui Păcală”. Același caracter plin de umor îl are și povestirea acesta scosă „din popor — pentru popor”.

A mai apărut:

Fasc. VII din *Istoria Împăratului Traian*, trad. de P. Broștean. Ca și la cele alalte fascicule și aci în frunte e o ilustrație, ce reprezintă pe Decebal dând foc capitalei sale și pe căpeteniile dacice, cum se supun Romanilor. Broșura continuă cu edictele împăratului, cu starea de pe atunci a păgânismului și a religiei creștine.

A apărut și se află de vîndare în Tipografia seminarială din Blaș:

Legile politico-bisericescî din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaevenerabilului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescî s'au schimbat tôte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preotesc, din care să lipsească acesta carte, în care se află tôte cele, de căte are trebuința preotul în urma situațiunii noue create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariu

în cauza dărilor directe de stat, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagini, în cari se dau inviațiunile cele mai bune, cum au să pucăda oficiile parohiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de case, 2. a dării de căștig, 3. a dării după camete, 4. a dării supletore generale de venit, 5. a taxei de scutire dela miliție, 6. a dării de arme și de vînat și 7. comisiunile pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

La numărul present este alăturată asemenea națiune postală.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoștința On. Public, că în lucrătorea mea de păpucărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, pe cum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor marfă solidă și prompt executată.

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tôte țirgurile de țară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătorea-mi proprie, ér nu cu marfă de prin fabrici, pe cum fac mulți alții.

Recomandându-mă sprijinului binevoitor sum

Sibiu în Iunie 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(24) 3—6

Marfă gata din materialul cel mai bun.

Comandele se efectuesc iute.

Prețurile cele mai ieftine.

(9) 9—10

Josif Gans,

fabricant și reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanță și servit solid și prompt depositul său de

pluguri, mașine de îmblătît, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tôte din fier bătut.

Tôte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

